MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80084-31

MICROFILMED 1993

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States - Title 17, United States Code - concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material.

Under certain conditions specified in the law, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that the photocopy or other reproduction is not to be "used for any purpose other than private study, scholarship, or research." If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

This institution reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

WILDE, TITUS

TITLE:

TITI WILDE DE PARTI-
CULA HOSTE

PLACE:

GORLITZ

DATE:

1861

Master Negative #

91-80084-31

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

887.59
Z6

Wilde, Titus,

...Titi Wilde De particula ὥστε; commentatio I. Görlitz, druck von G.A.Raemisch, 1861.

18 p. 28 cm.

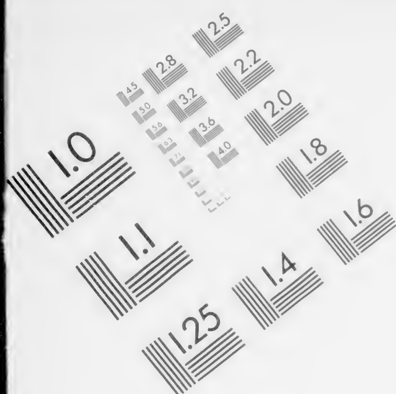
At head of title: Zur geneigten theilnahme... vom Gymnasium zu Görlitz... werden die hochverehrten behörden... eingeladen...

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35 mm REDUCTION RATIO: 12x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 7-1-93 INITIALS MGG
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

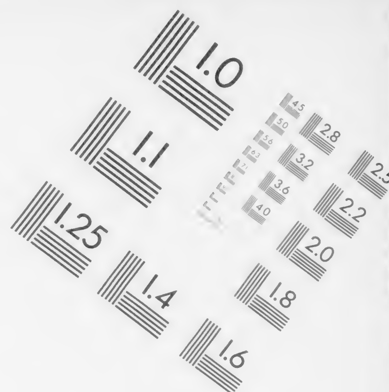

AIIM

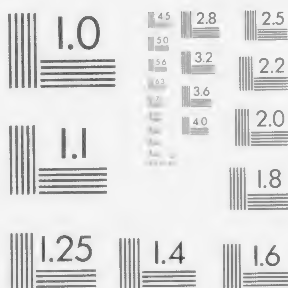
Association for Information and Image Management

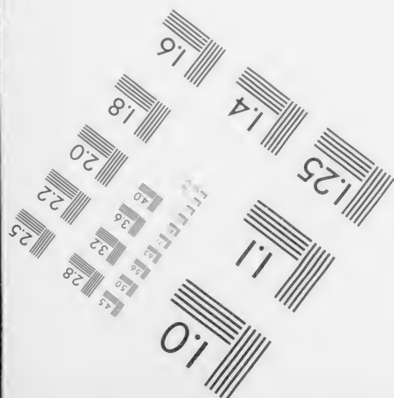
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

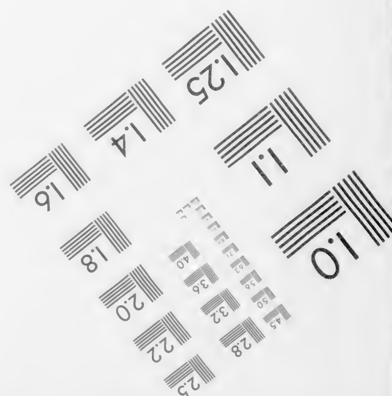
301/587-8202

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

Progr. 557.

887.53
Z6 No 7

Zur geneigten Theilnahme an den

Donnerstag, den 3. Januar, Vormittags 9 Uhr,

vom Gymnasium zu Görlitz

in der Aula vereint zu feiernden Gymnasial-Aktus:

dem

von Gersdorff'schen, dem Gehler'schen, dem Hille'schen

und dem

Lob- und Dank-Aktus,

werden

die hochverehrten Behörden, sowie jeder Freund der Anstalt

ehrerbietigst eingeladen

von

dem Direktor und dem Lehrerkollegium.

INHALT:

Titi Wilde de particula ὥστε commentatio I.

Görlitz.
Druck von G. A. Raemisch.
1861.

Praefatio.

Mos est, consuetudine magis inveteratus et quasi sacrosanctus antiquitate, quam amore conservatus, gymnasiorum praeceptoribus, ut ex ordine quotannis scriptiuncula pronuntient, quid vacuis a scholasticis negotiis operae ac studii in parte aliqua earum artium, quae in ludis nostris traduntur, accuratius pervestiganda licuerit collocare. Fuit enim quondam tempus, cum magistri munus eam praecipue haberet commendationem ac dignitatem, ut tum demum officium suum exsequi videretur, si pariter litteris atque erudiendis adolescentium ingeniis moribusque castigandis inserviret, utque omnes rerum scholasticarum intelligentes alteram muneris partem ab altera opem petere existimarent neque sine magno aut juventutis aut doctrinae detrimento posse sejungi. Nunc vero ea grassatur in paedagogorum quasi finibus litterarum incuria, ut negligentissimus quisque earum optime de scholis esse meritus videatur; non quod dicere audeam deesse omnino viros, qui in utraque muneris parte ita elaborent tantoque cum fructu non modo scholarum sed etiam doctrinae propagandae versentur, ut disceptari possit, utrum paedagogis iis an hominibus litteratis palma tribuenda sit; sed nescio quo pacto obversatur mihi semper ante oculos hominis imago et doctissimi et sanctissimi, quem etsi nunquam oculis meis conspectum summo semper amore complexus sum ejusque magistrorum generis, quod tantum non defunctum videtur, exemplar putare consuevi; illum dico fortissimum latinitatis propugnatorem, immo reviviscentis quodammodo auctorem, religionum veterum Graecorum sagacissimum indagatorem, optimum praeceptoris Germaniae imitatorem, quippe qui magistri Philippi instar haud minore diligentia in ludo pueris, quam in scholis academiae iis qui artes antiquas amplectebantur facem praetulerit. Cujus ego praematuram mortem recordatus cum alios quoque viros ejus similes consenescere animadvertam, nolenti mihi praesagit animus proxime abesse tempus, quo aliud paedago-

gorum genus, quod jam natum magis in dies crescit, scholarum imperium sit occupaturum. Si quis fortasse temere me magis et morositate quadam inductum quam vere rerumque naturae convenienter talia dicere censeat, non recusabo, quin laudator appeller temporis acti hujusque aetatis qua nos vivimus contemptor atque castigator. Quamquam non ita vehementer materialismum, qui dicitur, nostrorum hominum accuso, quae causa vulgo labantium gymnasiorum creditur; non enim decet hostis perfidiam criminari, dum intra castra proditores versantur. Etenim sunt neque ii pauci, qui artes nostras, si minus ipsi irrideant, at irrisores non ea qua par est gravitate reprehendant vel propulsent; sunt, qui nobilissimum illum philologorum et paedagogorum conventum, unde nemo adhuc nisi renovato artium antiquarum amore discessit, modo ne esset jam barbarus aut βάναυσος factus, continunculam hominum litteratorum nuncupent oblectationis plus quam dignitatis atque utilitatis habentem. Jam vero quod alii augusti animi homines medicinam afflictis gymnasiorum rebus adhibere student, vereor, ne plus medici quam ipse morbus cavendi sint. Namque mirum in modum hi nefarium illud pestiferumque sophistarum genus redolent, qui de qualibet re se fuse loqui posse profitebantur. An non sunt intra nostros fines, qui sine ulla artium antiquarum scientia de optima tractandae latinitatis ratione copiose disserant et artificio quodam (fortasse e magorum libellis deprompto) quidlibet docere se posse confidant nihil arbitrati magistri interesse debere, utrum Graecis litteris quis an ad scribendi artem instituendus sit? —

Fuit cum ego quoque sperarem me aliquando, quibus studiis semper summo amore deditus fuissem, iis etiam munere publico suscepto ita frui posse, ut qui fructus in otio intra parietes e litteris esset captus idem juventuti aliquid utilitatis afferret, neque minus schola incitamento uterer et quasi stimulo ad insumendum denuo in doctrinam laborem. Quam spem cum immutata rerum scholasticarum condicio fefellerit, si quidem opificum magistri non doctorum ordini adscripti sunt, non dubito fateri hanc quae sequitur commentationem, ut mori quem supra dixi obedirem potius quam ut eruditionis laudem mihi parerem, a me scriptam esse; accedit quod non sum nescius exilem esse materiem neque tamen ita a me tractatam, ut commodi aliquid disciplinae philologicae inde possit enasci. Haesitat et passu tardo incedit, qui in pistrino diu detentus paulatim aliquantulum relaxatus subito ad fungenda ea quae sunt ingenuorum munera deposcitur.

Perlegenti mihi aliquando Thucydidis opus casu quodam contigit, ut de conjunctionis ὥστε usu diligentius observarem, praesertim cum ex illo scriptore hujus usus origo optime illustrari posse videretur. Nec vero tunc in animo fuit, de hac re quas feceram observationes litteris mandare; sed quam primo aspernatus eram materiem tamquam abstrusam atque ignobilem, eam nunc ex schedis meis velut κειμήλιον eruere dira necessitas cogit. Nihil mea interest, multos viros eosque doctiores in hanc rem inquisisse eamque melius explanasse: ego mihi operae pretium videbor facere, si officio meo non deero.

De particula ὥστε commentatio.

Tota disputatio meo quidem judicio in ea quaestione versatur, quid intersit inter constructionem cum infinitivo et cum verbo finito, quoniam, ut infra demonstrabitur, nullius momenti est, utrum id verbum finitum conjunctivo an indicativo modo, an alia qua forma, velut optativo adjecta particula ἄν, dummodo sit verbum finitum, adhibeatur. Plerumque in grammaticis discrimen ita exponitur, ut ὥστε cum infinitivo cogitatum aliquid aut consilio effectum, ὥστε cum verbo finito rem vere gestam factamve aut non consilio effectam significet. Etsi non is sum qui doctissimorum virorum, qui in arte grammatica elaborarunt, refutem sententiam nedum contemnam, tamen periculum esse contenderim, ne ejus modi explicatio falso intelligatur licet summa disputationis occulte ea contineatur. Nam persaepe enuntiationibus cum infinitivo aliquid vere factum, contra verbo finito cogitationem vel mente tantummodo rem conceptam significari innumera exempla satis dilucide docent. Sed omissum est, neque ignoro id necesse esse in compendiis grammaticis, in omnibus linguis, quas quidem nobis pertractare licet, modum aliquam notionem verbis exprimendi diversum non modo ipsis vocabulis esse, sed etiam eo, quod in ipsa mente scriptoris cogitatio varie formetur, priusquam litteris mandetur. Sed propius ad rem accedamus. Mea enim sententia infinitivus cum ὥστε particula nihil aliud est, nisi epexegesis praecedentis alicujus notionis, persaepe tantummodo singulorum vocabulorum, quae quo sensu lectori percipienda sint, infinitivo adjecto ὥστε indicetur; quo sequitur, ut infinitivus nihil nisi supplementum praecedentis cogitationis sit, non sententia per se ipsa valens. Cui usui alter oppositus est, quo duae sententiae per se ipsae quasi pondus quoddam habentes, cum singulae solae positae aliquid valiturae sint, vinculo quasi logico a scriptore ita conjunguntur, ut alteram ex altera causae atque effectus lege esse exortam intelligatur. In ejusmodi constructione scriptor duas res ante separatim intuetur, quam conclusione quadam inter se conjungat. Etiam sic explanare discrimen possumus, ut dicamus: Infinitivo cum ὥστε efficitur, ut praecedens notio vel res vel vocabulum recte intelligatur, verbo finito, ut

sequentia propter praecedentia esse fierive cernamus. Quare nihil obstat, quominus in sententiis cum infinitivo res vere facta proferatur, neque ullum impedimentum est, quominus alterius generis enuntiationibus res cogitata contineatur. Non enim dubium est, quin scriptor infinitivo, licet sit modo praecedentis notionis supplementum, factum aliquid significare possit, ut si nostro sermone dicamus: „Er war so unverschämt, zu sagen“; in qua sententia sine dubio quempiam vere dixisse aliquid intelligimus, etsi nihil nisi impudentiae magnitudo videtur denotari. Contra in enuntiationibus, quibus *ὥστε* cum verbo finito usurpatum est, facile evenit, ut cogitatum vel mente tantummodo aliquid conceptum pronuntietur, velut in hypotheticis periodis, quae saepe particula *ὥστε* praecedenti alicui sententiae annectuntur. Sed clarius fortasse apparebit, utrum huic explicationi fides habenda sit, annon, cum utroque usu in suas species diviso singulas singulis exemplis illustraverimus. Ergo de *ὥστε* cum infinitivo ante exponamus.

Infinitivus, ut supra dixi, nihil aliud est nisi a) epexegesis praecedentis alicujus notionis fortasse unius vocabuli, ut cognoscatur, quomodo hoc loco aut in universum intelligendum sit:

Thuc. I, 41: *ἦν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες ὥστε βλάπτειν οὐδ' αὖ φίλοι ὥστ' ἐπιχρῆσθαι.*

I, 44: *ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν Κερκυραίοις ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν*, quae est definitio *ξυμμαχίας* cui infra opponitur *ἐπιμαχία*.

III, 25: *Καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἧσσον εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν.*

III, 36: *ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει (γνώμην) ὥστ' ἀποκτεῖναι.*

III, 44: *ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν κτλ.*

III, 75: *σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν.* De hoc exemplo vide infra.

IV, 78: *Θεσσαλοῖς τε οὐκ εἰδέναι καὶ Λακεδαιμονίοις ἔχθραν οὖσαν ὥστε τῇ ἀλλήλων γῇ μὴ χρῆσθαι.*

V, 49: *καὶ Λακεδαιμόνιοι τοῦ ἱεροῦ ὑπὸ Ἠλείων εἴρχθησαν, ὥστε μὴ θύειν μηδ' ἀγωνίζεσθαι.*

VII, 34: *ναυμαχήσαντες δὲ ἀντίπαλα μὲν καὶ ὡς αὐτοὺς ἑκατέρους ἀξιοῦν νικᾶν.* Etiam *ὡς* ita usurpari imprimis a Xenophonte satis constat.

b) Ex hoc usu exoritur alius, ut infinitivus explicet et dilatet descriptionem vel definitionem vel notionem, quae praecedentibus verbis continetur, quare nonnunquam pleonasmus videtur.

I, 81: *τάχ' ἄν τις θαρσοίη ὅτι τοῖς ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει ὑπερφέρομεν ὥστε τὴν γῆν δῃοῦν ἐπιφοιτῶντες.*

II, 75: *διῃρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν τοὺς δὲ ὕπνον τε καὶ σῖτον αἱρεῖσθαι.*

III, 21: *καὶ ἦν ξυνεχῆ, ὥστε ἓν φαίνεσθαι τεῖχος.*

III, 21: *διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἔς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ ἐς τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι.*

I, 36: *τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν τό τε ἐνθένδε πρὸς τἀκεῖ παραπέμψαι.*

III, 43: *καθέστηκε τἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὁμοίως τόν τε τὰ δεινότατα βουλόμενον πεῖσαι ἀπάτῃ προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι.*

VIII, 104: *καὶ τοῦ χωρίου τοῦ περὶ τὸ Κυνὸς σῆμα ὀξεῖαν καὶ γωνιώδη τὴν περιβολὴν ἔχοντος, ὥστε τὰ ἐν τῷ ἐπέκεινα αὐτοῦ γιγνόμενα μὴ κάτοπτα εἶναι.*

VIII, 86: *εἰ δὲ ἐς εὐτέλειάν τι ξυντέτμηται ὥστε τοὺς στρατιώτας μᾶλλον ἔχειν τροφήν κτλ.*

VIII, 108: *ἀγγέλλων ὅτι τάς τε Φοινίσσας ναῦς ἀποστρέψειε Πελοποννησίοις ὥστε μὴ ἐλθεῖν.*

c) Huc pertinent innumera exempla, quibus magnitudo alicujus rei significatur particula *ὥστε* cum infinitivo vel, ut ita dicam, gradus i. e. quousque pertineat.

I, 49: *οἱ δ' Ἀθηναῖοι — ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχόμενοι, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί.*

I, 49: *ξυνέπεσεν ἐς τοῦτο ἀνάγκης ὥστ' ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις.*

I, 54: *Κορίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτός, ὥστε καὶ ναυάγια πλεῖστα καὶ νεκροὺς προσκομίσασθαι.*

I, 130: *δυσπρόσοδόν τε αὑτὸν παρεῖχε καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρῆτο ὥστε μηδένα δύνασθαι προσιέναι.*

II, 2: *τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο ὥστ' εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι.* Vide etiam infra, ubi de *πείθειν* agitur. Optime enim particula *ὥστε* post verbum *πείθειν* ita explicari mihi videtur.

II, 49: *Τὰ δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκάετο, ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς μηδ' ἄλλο τι ἢ γυμνὸν ἀνέχεσθαι.* Vide infra sub d.

II, 51: *δὶς γὰρ τὸν αὐτόν, ὥστε καὶ κτείνειν, οὐκ ἐπελάμβανεν.*

II, 58: *ἐπιγενομένη γὰρ ἡ νόσος ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους, φθείρουσα τὴν στρατιάν, ὥστε καὶ τοὺς προτέρους στρατιώτας νοσῆσαι.*

IV, 12: *ἐς τοῦτό τε περιέστη ἡ τύχη ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ γῆς τε καὶ ταύτης Λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας.*

IV, 64: *καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς δρᾶν ὥστε αὐτὸς τὰ πλείω βλάπτεσθαι.*

IV, 100: *καὶ ἧψε τοῦ τείχους (φλόξ), ὥστε μηδένα ἐπ᾽ αὐτοῦ ἔτι μεῖναι.*

IV, 104: *οἱ δ᾽ἐναντίοι τοῖς προδιδοῦσι κρατοῦντες τῷ πλήθει ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι.*

V, 34: *ἀτιμίαν δὲ τοιάνδε ὥστε μήτε ἄρχειν μήτε πριαμένους τι ἢ πωλοῦντας κυρίους εἶναι.*

V, 35: *Ἀμφιπόλεως δὲ οὐκ ἔφασαν κρατεῖν ὥστε παραδοῦναι.*

V, 74: *Λακεδαιμονίων δὲ οἱ μὲν ξύμμαχοι οὐκ ἐταλαιπώρησαν ὥστε καὶ ἀξιόλογόν τι ἀπογενέσθαι.*

VI, 12: *βραχύ τι λελωφήκαμεν ὥστε καὶ χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ηὐξῆσθαι.*

VI, 70: *ξυνέβη βροντάς τε ἅμα τινὰς γενέσθαι καὶ ἀστραπὰς καὶ ὕδωρ πολύ, ὥστε τοῖς μὲν πρῶτον μαχομένοις καὶ ἐλάχιστα πολέμῳ ὡμιληκόσι καὶ τοῦτο ξυνεπιλαβέσθαι τοῦ φόβου.*

VI, 90: *χρήματα δὲ καὶ σῖτον, ὥστε εὐπορώτερον γίγνεσθαί τι αὐτῶν, αὐτὰ τὰ προσγενόμενα ἐκεῖθεν χωρία ἔμελλε διαρκῆ ἄνευ τῆς ἐνθένδε προσόδου παρέξειν.*

VII, 34: *προσπληρώσαντες ἔτι ναῦς, ὥστε ὀλίγῳ ἐλάσσους εἶναι αὐτοὺς τῶν Ἀττικῶν νεῶν.*

VIII, 45 infra: *τήν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, ἀντὶ δραχμῆς Ἀττικῆς ὥστε τριώβολον — δίδοσθαι.*

VIII, 56 infra: *ᾔτει γὰρ τοσαῦτα ὑπερβάλλων ὁ Ἀλκιβιάδης, λέγων αὐτὸς ὑπὲρ παρόντος Τισσαφέρνους, ὥστε τὸ τῶν Ἀθηναίων, καίπερ ἐπὶ πολὺ ὅτι αἰτοίη ξυγχωρούντων, ὅμως αἴτιον γενέσθαι.*

VIII, 76: *καὶ νῦν ἐς τοιοῦτον καταστήσονται μὴ βουλομένων σφίσι πάλιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι, ὥστε αὐτοὶ δυνατώτεροι εἶναι εἴργειν ἐκείνους τῆς θαλάσσης ἢ ὑπ᾽ ἐκείνων εἴργεσθαι.*

d) Infinitivus continet rem, quae naturae quasi lege ex praecedenti nascitur aut quae facile potest expectari.

I, 12: *ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωικὰ ἡ Ἑλλὰς ἔτι μετανίστατό τε καὶ κατῳκίζετο, ὥστε μὴ ἡσυχήσασαν αὐξηθῆναι.*

III, 108: *οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας Ἀκαρνᾶνες ἐπιγενόμενοι αὐτοῖς κατὰ νώτου προσπίπτουσί τε καὶ τρέπουσιν, ὥστε μήτε ἐς ἀλκὴν ὑπομεῖναι φοβηθέντας τε ἐς φυγὴν καὶ τὸ πλέον τοῦ στρατεύματος καταστῆσαι.* Quod exemplum etiam superioribus adnumerari potest.

Facile intellegitur, quare pauca tantum exempla hujus usus enumerentur. Pleraque enim cadunt simul in superiores vel sequentes regulas. Nam

e) infinitivus cum *ὥστε* significat etiam a p t a m esse rem ad aliquid vel commode paratam et instructam, id quod nostro sermone dicimus: Zweckmäßigkeit.

I, 136: *δεδιέναι δὲ φασκόντων Κερκυραίων ἔχειν αὐτόν, ὥστε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίος ἀπέχθεσθαι.*

I, 90: *ἀλλ᾽ ἐπισχεῖν μέχρι τοσούτου ἕως ἂν τὸ τεῖχος ἱκανὸν αἴρωσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕψους.*

I, 91: *ἡ μὲν πόλις σφῶν τετείχισται ἤδη ὥστε ἱκανὴ εἶναι σώζειν.*

I, 141: *καὶ ἕκαστος οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν, μέλειν δέ τινι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προϊδεῖν, ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἁπάντων ἰδίᾳ δοξάσματι λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον.*

II, 4: *ἔκλησε (τὰς πύλας) στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτῃ ἔτι ἔξοδον εἶναι.*

II, 75: *καὶ προκαλύμματα εἶχε δέῤῥεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλεία τε εἶναι.*

III, 23: *κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ᾽ ἐπελθεῖν.*

III, 92: *ἐπί τε γὰρ τῇ Εὐβοίᾳ ναυτικὸν παρασκευασθῆναι ἄν, ὥστ᾽ ἐκ βραχέος τὴν διάβασιν γίγνεσθαι.*

IV, 23: *σκοποῦντες καιρὸν εἴ τις παραπέσοι ὥστε τοὺς ἄνδρας σῶσαι.*

IV, 36: *λαβὼν δὲ ἃ ᾐτήσατο, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὁρμήσας, ὥστε μὴ ἰδεῖν ἐκείνους.*

V, 64: *ἕκτον μέρος σφῶν αὐτῶν ἀποπέμψαντες ἐπ᾽ οἴκου, ἐν ᾧ τὸ πρεσβύτερόν τε καὶ τὸ νεώτερον ἦν, ὥστε τὰ οἴκοι φρουρεῖν.*

VIII, 54: *καὶ τἆλλα παρασκευάσας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ὥστε μηκέτι διαμέλλεσθαι.*

VIII, 87: *τῇ δὲ στρατιᾷ προστάξειν ἔφη Ταμὼν ἑαυτοῦ ὕπαρχον, ὥστε τροφὴν ἐν ὅσῳ ἂν αὐτὸς ἀπῇ διδόναι.*

VIII, 90: *ἐτειχίζετο οὖν οὕτω ξὺν τῷ πρότερον πρὸς ἤπειρον ὑπάρχοντι τείχει, ὥστε καθεζομένων ἐς αὐτὸ ἀνθρώπων ὀλίγων ἄρχειν τοῦ γε ἔσπλου.*

f) Cum ejusmodi exemplis illa naturali quodam vinculo cohaerent (immo paene eadem sunt), quibus consulto aliquid effectum exprimitur, partim ita ut consilium ex commoditate rei facile concludatur, partim, ut ejusmodi infinitivi plane cum enuntiationibus finalibus quae vocantur Latini sermonis congruant.

I, 121: *χρήματα δ᾽ ὥστ᾽ ἔχειν ἐς αὐτά, οἴσομεν.*

IV, 47: *ξυνελάβοντο δὲ τοῦ τοιούτου οὐχ ἥκιστα, ὥστε ἀκριβῆ τὴν πρόφασιν γενέσθαι καὶ τοὺς τεχνησαμένους ἀδεέστερον ἐγχειρῆσαι.*

IV, 132: *καὶ τῶν ἡβώντων αὐτῶν παρανόμως ἄνδρας ἐξῆγον ἐκ Σπάρτης, ὥστε τῶν πόλεων ἄρχοντας καθιστάνει καὶ μὴ τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐπιτρέπειν.*

VII, 6: *καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἔφθασαν παροικοδομήσαντες καὶ παρελθόντες τὴν τῶν Ἀθηναίων οἰκοδομίαν, ὥστε μηκέτι μήτε αὐτοὶ κωλύεσθαι ὑπ' αὐτῶν.*

VII, 11: *οἱ δὲ παρῳκοδομήκασιν ἡμῖν τεῖχος ἁπλοῦν, ὥστε μὴ εἶναι ἔτι περιτειχίσαι αὐτούς.* Vide supra sub e.

VIII, 14: *τοῖς δ' ὀλίγοις παρεσκεύαστο ὥστε βουλήν τε τυχεῖν ξυλλεγομένην.*

VIII, 45: *καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς πρὸς Ἀστύοχον ἐκ Λακεδαίμονος ὥστ' ἀποκτεῖναι.*

VIII, 56: *τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε εἶδος ὥστε τὸν Τισσαφέρνην ὡς μέγιστα αἰτοῦντα παρὰ τῶν Ἀθηναίων μὴ ξυμβῆναι.* Proprie hoc exemplum sub a. ponendum est, quia infinitivo nihil nisi epexegesis vocabulorum *τοιόνδε εἶδος* continetur. Sed involutum est consilium Alcibiadis, ut si dicam: Efficere studebat, ut Tissaphernes tamquam immensa postulans ab Atheniensibus convenire non posse videretur.

VIII, 84: *τὸ δὲ πλῆθος — ὥρμησαν ἐκραγέντες ἐπὶ τὸν Ἀστύοχον ὥστε βάλλειν.* In hoc exemplo solus infinitivus sufficit.

g) Infinitivus porro significat materiem praecedentis notionis, id quod maxime apparet in sententiis verba decernendi vel constituendi, itemque efficiendi, sequentibus.

I, 34: *καὶ ὑμῖν ἔστω τι τεκμήριον ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς δρῶσιν, ὥστε ἀπάτῃ τε μὴ παράγεσθαι ὑπ' αὐτῶν, δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν.* Etiam sub f. poni potest.

I, 40: *καίτοι δίκαιοί γ' ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδὼν στῆναι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ μή, τοὐναντίον ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν ἰέναι (Κορινθίοις μέν γε ἔνσπονδοί ἐστε, Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι' ἀνακωχῆς πώποτ' ἐγένεσθε), καὶ τὸν νόμον μὴ καθιστάναι ὥστε τοὺς ἑτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι.*

I, 119: *καὶ οἱ Κορίνθιοι δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἑκάστων ἰδίᾳ ὥστε ψηφίσασθαι.*

III, 36: *ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει (γνώμην) ὥστε ἀποκτεῖναι.*

V, 17: *καὶ ψηφισαμένων πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων —, ὥστε καταλύεσθαι,* quibus verbis summa decreti continetur.

V, 78: *οὐ πολλῷ ὕστερον ἔπραξαν αὖθις οἱ αὐτοὶ ἄνδρες ὥστε — Ἀργείους σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ποιήσασθαι.*

VI, 88: *καὶ οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς ψηφισάμενοι αὐτοὶ πρῶτοι ὥστε πάσῃ προθυμίᾳ ἀμύνειν.*

VII, 14: *εἰ δὲ προσγενήσεται ἓν ἔτι τοῖς πολεμίοις, ὥστε τὰ τρέφοντα ἡμᾶς χωρία τῆς Ἰταλίας —, πρὸς ἐκείνους χωρῆσαι.*

VII, 48: *εὖ γὰρ εἰδέναι ὅτι Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα οὐκ ἀποδέξονται, ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων ἀπελθεῖν.*

VII, 49: *καὶ ἐπικηρυκευόμενον πρὸς αὐτὸν ὥστε μὴ ἀπανίστασθαι.* Sed vide seqq.

VIII, 79: *Αἰσθόμενοι δὲ — καὶ δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ ξυνόδου ὥστε διαναυμαχεῖν.*

VIII, 81: *Θρασύβουλος ἀεί τε τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος, — ὥστε κατάγειν τὸν Ἀλκιβιάδην.*

In eodem numero ponendos putaverim infinitivos post verbum impersonale *ξυνέβη*, simillimosque esse usui Latini sermonis: accidit, ut.

IV, 79: *ξυνέβη δὲ αὐτοῖς, ὥστε ῥᾷον ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἐξαγαγεῖν.*

V, 14: *Ξυνέβη τε εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην καὶ τὴν Ῥαμφίου ἀναχώρησιν ἐκ Θεσσαλίας ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἔτι ἅψασθαι μηδετέρους.*

Particula *ὥστε* nequaquam opus est; superiore enim quodam exemplo solus infinitivus verbum *ξυνέβη* sequitur: *ξυνέβη βροντάς τε ἅμα τινὰς γενέσθαι.* Hoc mihi interesse videtur, quod omissa particula materies sive objectum ipsum, adjecta periphrasis magis sive summa ejus exprimitur. Idem dixerim de verbis prohibendi, quae infinitivus cum *ὥστε* sequitur.

IV, 130: *καὶ μόλις οἱ στρατηγοὶ κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθείρεσθαι.*

IV, 132: *διεκώλυσε τὸ στράτευμα καὶ τὴν παρασκευήν, ὥστε μηδὲ πειρᾶσθαι Θεσσαλῶν.*

VII, 36: *τὸ δὲ δὴν στενοχωρίαν κωλύσειν ὥστε μὴ περιπλεῖν.*

Fortasse sic etiam in omnibus eis sententiis, quae vulgo solo infinitivo egent, adjecta particula *ὥστε* explicari potest. Si infinitivus solum objectum praecedentis verbi est, *ὥστε* fortasse significat ut supra dixi summam sive periphrasin objecti. Sed quod Thucydides semper particulam post verbum

h) *πείθειν* ponit, videtur mihi usus ejus scriptoris proprius.

III, 31: *πείσειν τε οἴεσθαι καὶ Πισσούθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν.*

III, 66: *λόγοις τε πείσειν ὥστε ἐξελθεῖν.*

III, 70: *ὁ Πειθίας — πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.*

III, 75: *ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας — κοινῇ.*

III, 100: *πείθουσιν ὥστε σφίσι πέμψαι στρατιὰν ἐπὶ Ναύπακτον.*

III, 102: *οἱ γὰρ Ἀμπρακιῶται ἐλθόντες πρὸς αὐτοὺς πείθουσιν ὥστε μετὰ σφῶν Ἄργει τε τῷ Ἀμφιλοχικῷ καὶ Ἀμφιλοχίᾳ τῇ ἄλλῃ ἐπιχειρῆσαι.*

V, 16: *τὴν γὰρ πρόμαντιν τὴν ἐν Δελφοῖς ἐπῃτιῶντο αὐτὸν πεῖσαι —, ὥστε χρῆσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις.*

V, 35: *ἔπεισαν τοὺς Ἀθηναίους ὥστε ἐξαγαγεῖν ἐκ Πύλου Μεσσηνίους.*

VIII, 5: *καὶ ξυμπρασσόντων αὐτοῖς τῶν Βοιωτῶν ἀναπείθεται Ἄγις ὥστε Εὐβοίας μὲν πέρι ἐπισχεῖν.*

Eodem pertinere videntur:

VIII, 63: *καὶ αὐτῶν τῶν Σαμίων προὐτρέψαντο τοὺς δυνατοὺς ὥστε πειρᾶσθαι μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι.*

VIII, 86: *ἐπαγγελλόμενοι τῷ — δήμῳ ὥστε βοηθεῖν.*

i) Jam restat usus infinitivi cum *ὥστε* ad denotandam conditionem vel potius, ut in prioribus exemplis, conditionis quasi materiem; qui usus cum late pateat apud Xenophontem, apud Thucydidem ita potissimum invenitur, ut praecedat aliquod verbum paciscendi seu stipulandi aut substantivum eam vim habens. Cf. supra I, 44. Nonnunquam facile suppleri potest ejusmodi vocabulum.

I, 28: *Κερκυραῖοι δὲ ἀντέλεγον, ἢν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ ἀπαγάγωσι, ποιήσειν ταῦτα· ἑτοῖμοι δὲ εἶναι καὶ ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν.* Hoc loco totius pactionis quasi cursus describitur.

I, 28: *ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν, ὥστε Ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι.*

III, 28: *ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσι· Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι.* Brevitas memoratu digna.

III, 34: *ὁ δὲ προκαλεσάμενος ἐς λόγους Ἱππίαν — ὥστε, ἢν μηδὲν ἀρέσκον λέγῃ, πάλιν αὐτὸν καταστήσειν ἐς τὸ τεῖχος σῶν καὶ ὑγιᾶ.*

III, 64: *τὴν τελευταίαν τε πρὶν περιτειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μηδ' ἑτέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε.*

III, 114: *καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο ἑκατὸν ἔτη — ἐπὶ τοῖσδε, ὥστε μήτε Ἀμπρακιώτας μετὰ Ἀκαρνάνων στρατεύειν ἐπὶ Πελοποννησίους μήτε Ἀκαρνᾶνας* (cf. I, 44).

IV, 37: *ἐκήρυξάν τε εἰ βούλοιντο τὰ ὅπλα παραδοῦναι καὶ σφᾶς αὐτοὺς Ἀθηναίοις ὥστε βουλεῦσαι ὅ τι ἂν ἐκείνοις δοκῇ.*

IV, 46: *ξυνέβησαν ὥστε τοὺς μὲν ἐπικούρους παραδοῦναι.*

ib. *καὶ αὐτοὺς — διεκόμισαν ὑποσπόνδους —, ὥστε, ἄν τις ἁλῷ ἀποδιδράσκων, ἅπασι λελύσθαι τὰς σπονδάς.*

IV, 65: *ξυνηνέχθησαν γνώμῃ ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου ἔχοντες ἃ ἕκαστοι ἔχουσι.*

V, 17: *ξυνεχωρεῖτο ὥστε ἃ ἑκάτεροι πολέμῳ ἔσχον ἀποδόντας τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι.*

V, 27: *πρὸς Ἀργείους ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι ὥστε τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν.*

V, 61: *ξυνέβησαν ὥστε ξύμμαχοί τε εἶναι καὶ ὁμήρους σφῶν δοῦναι Μαντινεῦσι.*

V, 94: *Ὥστε ἡσυχίαν ἄγοντας ἡμᾶς φίλους μὲν εἶναι ἀντὶ πολεμίων, ξυμμάχους δὲ μηδετέρων, οὐκ ἂν δέξαισθε;*

V, 116: *ξυνεχώρησαν τοῖς Ἀθηναίοις ὥστ' ἐκείνους περὶ αὐτῶν βουλεῦσαι.*

VI, 7: *καὶ σπεισάμενοί τινα χρόνον ὥστε μὴ ἀδικεῖν Ὀρνεάτας καὶ Ἀργείους τὴν ἀλλήλων.*

VII, 82: *ὁμολογία γίγνεται ὥστε ὅπλα τε παραδοῦναι καὶ μὴ ἀποθανεῖν.*

VII, 83: *ἐπικηρυκεύεται — εἶναι ἑτοῖμος ὑπὲρ Ἀθηναίων ξυμβῆναι ὅσα ἀνάλωσαν χρήματα Συρακόσιοι ἐς τὸν πόλεμον ταῦτα ἀποδοῦναι, ὥστε τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιὰν ἀφεῖναι αὐτούς.* Hoc loco prior infinitivus id significat, quod pacisci cupientes praestaturos se promittunt, alter adjecto *ὥστε*, quod altera pars praestare jubetur.

VII, 86: *ὁ Νικίας προὐθυμήθη, σπονδὰς πείσας τοὺς Ἀθηναίους ποιήσασθαι ὥστε ἀφεθῆναι.*

Simul infinitivo continetur, quod Nicias effici pactione volebat.

VIII, 93: *ξυνεχώρησάν τε ὥστ' ἐς ἡμέραν ῥητὴν ἐκκλησίαν ποιῆσαι.*

l) Denique mentionem facimus usus notissimi, quo comparativum adjectivi sequitur *ὥστε* cum infinitivo praemisso *ἤ*, nec dubitamus hunc usum ei adjungere, de quo sub c. expositum est. Saepe etiam, sed non, quod sciam, apud Thucydidem, eadem significatione positivum adjectivi sequitur *ὥστε* omisso *ἤ*. Quod facile explanari potest. In omnibus enim ejusmodi exemplis adjectivum talem vim habet, ut impedimentum actionis infinitivo expressae contineat, velut *ὕδωρ ψυχρὸν ὥστε λούσασθαι.* Mos enim erat Graecis, ut tepida aqua ad lavandum uterentur.

I, 84: *σωφρονέστερον (παιδευόμενοι) ἢ ὥστε ἀνηκουστεῖν.*

VIII, 46: *τά τε ἄλλα καταφανέστερον ἢ ὥστε λανθάνειν οὐ προθύμως ξυνεπολέμει.*

Reliquum est, ut de quibusdam locis difficilioribus ut mihi videntur exponamus. In quo numero ponendum puto II, 40: *βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σώζειν.* Etiam hoc loco tantummodo verba *ὁ δράσας τὴν χάριν* explanantur. Nam sententia *ὥστε ὀφ.* etc. occulto jam inest in vocabulo *δράσας* accentu pronuntiato et insuper sequenti *ἀντοφείλων* opposito. Nam quis dubitat, quin sententia possit intelligi ita presse enuntiata: *βεβαιότερος ὁ δράσας τὴν χάριν ἢ ὁ ἀντοφείλων?* Neque omittendum est in antithesi epexegesin vocabuli *ἀντοφείλων* non infinitivo cum *ὥστε*, sed participiali sententia expressam: *ὁ δ' ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων.*

Lib. III, 87 legimus: *παρέμεινε (ἡ νόσος) δὲ τὸ μὲν ὕστερον οὐκ ἔλασσον ἐνιαυτοῦ, τὸ δὲ πρότερον καὶ δύο ἔτη, ὥστε Ἀθηναίων γε μὴ εἶναι ὅτι μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν.* Hic locus, cum infinitivus adjecto *ὥστε* nihil nisi magnitudinem morbi significare videatur, sub c. fortasse ponendus est. Sed apparet facile in illis exemplis infinitivum plerumque continere ejusmodi effectum, qui exspectari possit aut accidere soleat. Hic vero non tam effectus morbi solitus aut exspectatus indicatur, quam judicium scriptoris, qui inter multas alias causas imprimis morbum Atheniensium opes labefactasse confirmat. Quare hoc exemplo mihi quasi transitus ad alterum particulae usum videtur demonstrari.

Exstant porro loci quidam, quibus *ὥστε* cum infinitivo in oratione obliqua usurpatum est. Quaeritur in ejusmodi sententiis, utrum soluta oratione obliqua infinitivus in verbum finitum mutandus sit, annon, velut IV, 29: *σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἁμαρτίας καὶ παρασκευὴν ὑπὸ τῆς ὕλης οὐκ ἂν ὁμοίως δῆλα εἶναι, τοῦ δὲ αὑτῶν στρατοπέδου καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἁμαρτήματα, ὥστε ἰπτειν ἂν αὐτοὺς ἀπροσδοκήτως ᾗ βούλοιντο.* Equidem infinitivum in oratione directa servare non dubitarem, nisi adjectum esset *ἄν*. Nam naturali quodam nexu una cogitatio cum altera cohaeret nec solum conclusionem vel judicium ejus qui loquitur indicat. Eodem pertinet IV, 73: *νῦν δὲ κἂν τυχεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίους μὴ βουληθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἀμαχεὶ ἂν περιγενέσθαι αὐτοῖς ὧν ἕνεκα ἦλθον.*

Diversus est locus V, 40: *τοὺς γὰρ Βοιωτοὺς ᾤοντο πεπεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τότε Πάνακτον καθελεῖν καὶ ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς ἐσιέναι ταῦτα, ὥστε οὐδὲ πρὸς Ἀθηναίους ἔτι σφίσιν εἶναι ξυμμαχίαν ποιήσασθαι.* Nam hoc loco negatione *οὐδέ* satis demonstratum est, quaenam constructio in oratione directa adhibenda sit. Eodem pertinet VII, 76: *ὥστε οὐδὲ τούτους, ὅπερ ἂν βουλεύοιέν τι χρηστόν, παρὰ σφίσι χείρους εἶναι.*

Denique paucis locum illustremus, de quo inter viros doctos dissensio est. Legitur enim VI, 77: *ἢ μένομεν ἕως ἂν ἕκαστοι κατὰ πόλεις ληφθῶμεν, εἰδότες ὅτι ταύτῃ μόνον ἁλωτοί ἐσμεν καὶ ὁρῶντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο τὸ εἶδος τρεπομένους, ὥστε τοὺς μὲν λόγοις ἡμῶν διιστάναι, τοὺς δὲ ξυμμάχων ἐλπίδι ἐκπολεμοῦν πρὸς ἀλλήλους, τοῖς δὲ ὡς ἑκάστοις τι προσηνὲς λέγοντες δύνανται κακουργεῖν;* Jam quaeritur, utrum *ὥστε* ad *δύνανται* an ad infinitivum *κακουργεῖν* pertineat. Sunt qui ad verbum finitum *δύνανται* confirment, in his Poppo, ut transitus sit a constructione infinitivi ad verbi finiti, qualem invenimus nonnunquam (v. i.). Sed ego non dubito *ὥστε* conjungere cum infinitivo *κακουργεῖν* et *τοῖς δὲ* attractione quadam pro *τοὺς δέ* dictum statuere. Sensus est: ut alios eo, quod quantum cuique possunt blandiuntur, damno afficiant. Non enim

difficultas tolletur, si ad *δύνανται* particulam pertinere statuamus. Quare locus exemplis a vel b adnumerandus videtur, ut infinitivis describatur accurateque exponatur, quale sit *τοῦτο τὸ εἶδος*.

Jam ad alteram quaestionis partem, verbi finiti vim cum *ὥστε* conjuncti, veniamus. Est, ut supra dixi, in talibus sententiis *ὥστε* praecipue particula conclusionis, qua scriptor aut in universum, qui loquitur, indicare vult, se duas res vel duo facta per se valentia ita intueri, ut alterum alterius causam esse animadvertat. Ideo germanica interpretatione fere his verbis particulae vim illustrandam putaverim: „Davon war die Folge" aut „Daraus folgt, ergiebt sich" aut „Und so kam es, daß". Persaepe sensu minime mutato ita inverti possunt sententiae, ut ea cui *ὥστε* additum est fiat sententia primaria, quam altera cum causali conjunctione sequatur. Exempla exstant:

I, 1: *ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὕστερον ὡς οὐχ ἱκανῆς οὔσης τῆς Ἀττικῆς ἀποικίας ἐξέπεμψαν.*

Hoc factum per se valet, sed scriptor causali nexu priori adjungit, scilicet populi incremento.

II, 49: *καὶ τὸ σῶμα — οὐκ ἐμαραίνετο, ἀλλ' ἀντεῖχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ, ὥστε ἢ διεφθείροντο οἱ πλεῖστοι ἐναταῖοι καὶ ἑβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος.* Sermo est de pestilentia.

II, 53: *ὥστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἠξίουν ποιεῖσθαι.* Narratur, quam vim in mores habuerit pestilentia.

II, 48: *ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναίως ἐνέπεσε καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἥψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα.* Germanice: „Und das gab Anlaß zu dem Gerede".

II, 57: *ἡ νόσος ἔν τε τῇ στρατιᾷ τοὺς Ἀθηναίους ἔφθειρε καὶ ἐν τῇ πόλει ὥστε καὶ ἐλέχθη τοὺς Πελοποννησίους δείσαντας τὸ νόσημα θᾶσσον ἐκ τῆς γῆς ἐξελθεῖν.*

II, 102: *κεῖνται δὲ καὶ τῶν νήσων τῶν Ἐχινάδων αἱ πολλαὶ καταντικρύ, Οἰνιαδῶν, τοῦ Ἀχελῴου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι, ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς προσχοῖ ἀεὶ κτλ.*

III, 23: *ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον.* „Und so kamen die Platäer".

IV, 133: *καὶ ὁ νεὼς τῆς Ἥρας τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐν Ἄργει κατεκαύθη, Χρυσίδος τῆς ἱερείας λύχνον τινὰ θείσης ἡμμένον πρὸς τὰ στέμματα καὶ ἐπικαταδαρθούσης, ὥστε ἔλαθεν ἁφθέντα πάντα καὶ καταφλεχθέντα.* „So ward es möglich, daß Alles sich unbemerkt entzündete".

V, 6: *ἔστι δὲ τὸ χωρίον τοῦτο Ἀργιλίων ἐπὶ μετεώρου πέραν τοῦ ποταμοῦ. οὐ πολὺ ἀπέχον τῆς Ἀμφιπόλεως, καὶ κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν αὐτόθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ.* „Daher konnte man wohl annehmen, daß".

VI, 93: *ὥστε τῇ ἐπιτειχίσει τῆς Δεκελείας προσεῖχον ἤδη τὸν νοῦν.* Factum per se valens cujus causae praecedunt.

VII, 4: *ὥστε καὶ τῶν πληρωμάτων οὐχ ἥκιστα τότε πρῶτον κάκωσις ἐγένετο.*

VII, 25: *ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὓς οὐχ ὑπερέχοντας τῆς θαλάσσης κατέπηξαν. ὥστε δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι μὴ οὐ προιδών τις ὥσπερ περὶ ἕρμα περιβάλῃ τὴν ναῦν.*

VII, 44: *πολὺ δὲ καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀναβεβήκει. τὸ δ' ἔτι προσανῄει, ὥστ' οὐκ ἠπίσταντο πρὸς ὅ τι χρὴ χωρῆσαι.* „Itaque non mirum fuit eos nescire".

Persaepe *ὥστε* cum verbo finito summam significat omnium rerum ante expositarum aut quod Francogalli dicunt résumé. Qui usus videtur esse pervulgatissimus. De exemplis, quae permulta exstant, pauca tantummodo afferre placet.

I, 18: *ὥστε ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς τόνδε ἀεὶ τὸν πόλεμον τὰ μὲν σπενδόμενοι τὰ δὲ πολεμοῦντες ἢ ἀλλήλοις ἢ τοῖς ἑαυτῶν ξυμμάχοις, ἀφισταμένοις εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι.* Praecedentibus verbis enarratur, civitates Graecorum quomodo ante bella Persica affectae inter se fuerint, quomodo imprimis Athenae et Sparta incremento aut defectu sociorum aut creverint aut debilitatae sint.

II, 4: *ὥστε διεφθείροντο πολλοί.* Copiose ante pugna et tumultus descripta sunt.

II, 97: *ὥστε ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἡ βασιλεία ἰσχύος.* Regnum vere potentissimum fuisse scriptor sequenti sententia adjecto *γάρ* docet.

III, 82: *ὥστε εὐσεβείᾳ μὲν οὐδέτεροι ἐνόμιζον, εὐπρεπείᾳ δὲ λόγου οἷς ξυμβαίη ἐπιφθόνως τι διαπράξασθαι, ἄμεινον ἤκουον.* Praecedit descriptio factionum inter se pugnantium.

III, 93: *ὥστε ῥᾷον ἤδη αὐτῶν οἱ πρόσοικοι ἐπεκράτουν.*

IV, 6: *ὥστε πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρῆσαι.*

IV, 28: *ὥστε οὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἐξαπαλλαγῇ, ὑφίσταται τὸν πλοῦν:* „Zuletzt konnte er nichts anderes thun". Eodem pertinent: IV, 55. 68. 78. 107. 125. V, 42. 50. VI, 24. 26.

Quoniam *ὥστε* cum verbo finito praecipue vim habet concludendi aut rationibus colligendi, saepissime reperitur in orationibus ita usurpatum, ut totius argumentationis quasi medulla sententia cui *ὥστε* est adjectum contineatur.

II, 60: *ὥστ' εἴ μοι καὶ μέσως ἡγούμενοι μᾶλλον ἑτέρων προσεῖναι αὐτὰ πολεμεῖν ἐπείσθητε, οὐκ ἂν εἰκότως νῦν τοῦ γε ἀδικεῖν αἰτίαν φεροίμην.* Oratio quam Pericles ad se purgandum habet.

II, 62: *ὥστε οὐ κατὰ τὴν τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς χρείαν, ὧν μεγάλων νομίζετε ἐστερῆσθαι, αὕτη ἡ δύναμις φαίνεται.*

Cf. III, 46. 58. IV, 10. VI, 11. 34. Ibidem infra legitur: *ὥστ' ἔγωγε τούτῳ τῷ λογισμῷ ἡγοῦμαι κτλ.*

Persaepe ejusmodi conclusiones phrasi *ὥστε εἰκός* aut *ὥστε οὐκ εἰκός* incipiuntur. Neque raro reperitur *ὥστε χρή,* quasi formula conclusionis. V, 109. VI, 10. aliis locis.

Porro verbum finitum cum *ὥστε* conjunctum saepe usurpatur ad indicandam summam in ratiocinando neque dubitandum est in ejusmodi sententiis quin intersit maxime utrum de aliqua re jam effecta an de efficienda sermo sit.

III, 17: *ὥστε αἱ πᾶσαι ἅμα ἐγίγνοντο ἐν ἑνὶ θέρει διακόσιαι καὶ πεντήκοντα.* Ita compluribus locis, velut: II, 98. IV, 23. V, 26. VII, 28.

Optimam ansam praebent ad illustrandam utramque rationem particula utendi illae sententiae, quibus *ὥστε* cum suo verbo sequitur adverbium aliquod vel pronomen demonstrativum quantitatis aut qualitatis, velut *οὕτω, τοσοῦτος.* De infinitivi usu jam supra disputavimus ejusque exempla adnumeravimus iis, quae sub a et c posita sunt. Infinitivus, ut superiora compleamus, communi quodam atque consueto effectu praecedentem cogitationem tantummodo supplet, ut praecipue magnitudinem notionis vel quousque pertineat indicet; verbo finito tum tantummodo locus est, cum effectus per se pondus quoddam habet vel in suas quasi singulas partes distribuitur, id quod Francogalli détail nuncupant. Ejusmodi exempla exstant: VIII, 66: *ἀλλ' ἡσυχίαν εἶχεν ὁ δῆμος καὶ κατάπληξιν τοιαύτην, ὥστε κέρδος ὁ μὴ πάσχων τι βίαιον εἰ καὶ σιγῴη ἐνόμιζεν.*

Alii loci sunt: III, 49. 104. Permulta ejusmodi loci apud Xenophontem leguntur. —

Jam dicet fortasse quispiam se nondum habere regulam quandam, qua utatur aut in explicando aut in adhibendo utroque usu. Ei nihil habeo quod respondeam nisi illud, quod in omni quaestione de rebus grammatis habita tenendum est: Sunt certi fines, quibus quaevis regula coercetur. Possumus interpretari scriptores veterum ac divinare quodammodo, quid cogitaverint; jubere certa norma cogitare non possumus. Certe apud Xenophontem, ut aliumde exemplum promam:

Anab. IV, 4, 11: *ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους* substitui potest *ἀποκρύπτειν* vel *ἀποκρύπτεσθαι* integris graecitatis legibus. Sed scriptor non solum magnitudinem nivis describere sed totius rei et effectum et causam velut imaginem ante oculos lectoris ponere vult. Quamobrem alterum factum juxta alterum ponit, non alterum alteri subjungit. Quodsi quis etiam nunc dubitet, conferat ille quaeso locum jam supra citatum: III, 21: cui etiam verba adjuncta sunt: *ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῄεσαν.* Annon dicere poterat Thucydides: *διιέναι?* Nec sane sensus tantopere mutatus esset. Sed solvitur alterum membrum sententiae a priori, ut persape fit, maxime in quotidiano sermone. Postquam narravit, quam apte res instructa fuerit, enuntiat, quomodo ea recte instructa homines uterentur. Sic infinitivus cum verbo finito in eadem sententia conjunctus legitur etiam: IV, 81. V, 14. —

Sed jam me non solum tempus sed etiam typographus monet, ut finem faciam. In animo fuit non modo Thucydideum usum illustrare, sed etiam quantum possem demonstrare, qua ratione illae particulae constructiones cum apud scriptores posterioris aetatis tum apud Xenophontem aut suos fines, ut ita dicam, protulerint aut quasi originis suae oblitus usus certis formulis ac normis circumscriptus sit. Quapropter hanc commentationem ut quaestionis priorem partem in medium potuli, tamquam alia occasione oblatus alteram editura; sed cum mihi persuasum sit hanc priorem brevi tempore oblivione obrutum iri, spero esse futurum, ut etiam me alteram esse pollicitum lectores obliviscantur.

Die Feier der vereinigten Aktus.

I. Gesang vor den Vorträgen.

Hymnus von Drobisch.

Machet die Thore weit und die Thüren in der Welt hoch, dass der König der Ehren einziehe! Wer? Wer? Es ist der Herr, stark und mächtig im Streit, es ist der Herr Zebaoth.

II. Vorträge.

1) Neujahrsworte des Direktors zur Feier des Lob- und Dank-Aktus.
2) Rede des Gymnasiallehrers Wilde zur Feier des von Gersdorff'schen und Gehler'schen Gedächtniss-Aktus: *Das Gymnasium und die Gegenwart.*
3) Deutsches Gedicht des Primaners Theophil August Adolf Emil Flotow aus Schnellwalde zur Erlangung des Hille'schen Stipendiums: *Kunst und Wissenschaft.*
4) Rede des von Gersdorff'schen Stipendiaten, des Primaners Karl Emil Günther aus Görlitz: *Γνῶθι σαυτόν.*
5) Vorträge von Primanern zur Feier des Lob- und Dank-Aktus.
   a. Deutsche Rede von Paul Richard Förster aus Görlitz: *Hat der Deutsche Ursache auf seinen Namen stolz zu sein?*
   b. Griechisches Gedicht von Herrmann Otto Julius Göbel aus Bunzlau: *Πριάμου τελευτή* (nach Verg. Aen. II.)
   c. Lateinische Rede von Reinhold Edmund Pannicke aus Görlitz: *Quaenam caussae effecerint, ut mores populi Romani depravarentur.*
   d. Lateinisches Gedicht von Theodor Alexander Göhle aus Zgierz in Polen: *Hannibal Italia excedens.*
   e. Hebräischer Vortrag von Theodor Eugen Arthur Müssig aus Volkersdorf:
      דִּבְרֵי אַבְרָהָם בַּעֲלוֹת לְעֹלָה אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ:
      (Worte Abrahams bei der Opferung seines Sohnes Isaak.)
   f. Französische Rede von Max Paul Franz aus Kunnerwitz: *Napoléon à ses soldats avant la bataille de Belle-Alliance.*
   g. Deutsches Gedicht von Julius Eduard Herzog aus Görlitz: *Nachruf an die scheidenden Vögel.*

III. Schlußgesang.

Hymnus von Drobisch.

Ehre sei Gott in der Höhe und Friede auf Erden und den Menschen ein Wohlgefallen.